

VAASAN HOVIOIKEUS

PL 217

65101 VAASA

Puh 0100 86357, 010 364 1600

Fax 010 364 1695

Oikeusministeriö

Oikeushallinto-osasto

PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: Oikeusministeriön oikeushallinto-osaston kirje 4.11.2010 OM 22/31/2007

LAUSUNNON ANTAMINEN

Oikeusministeriö on pyytänyt viitekirjeellään hovioikeudelta lausuntoa tuomioistuinharjoittelijan toimivallan muutoksia ja tuomioistuinharjoittelun laajentamista koskevista ehdotuksista. (Tuomioistuinharjoittelun kehittäminen. Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 76/2010)

Hovioikeus esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Työryhmän esitys

Työryhmä ehdottaa tuomioistuinharjoittelun laajentamista osin myös hovi- ja hallinto-oikeuksiin. Osa koulutettavista siirtyisi käräjäoikeudesta ensimmäisen puolen vuoden jälkeen jatkamaan harjoitteluaan kuudeksi kuukaudeksi hovitai hallinto-oikeuteen. Harjoittelu rajattaisiin alkuvaiheessa koskemaan suppeaa harjoittelijajoukkoa ja paikkakuntia, joissa on käräjäoikeuden lisäksi hovi- ja hallinto-oikeus.

Hovioikeuksissa harjoittelijoiden olisi tarkoitus valmistella asioita esittelijän tehtävissä. Harjoittelija voisi ilman nimenomaista valtuutussäännöstä avustaa tuomareita ja esittelijöitä asioiden valmistelussa, laatia ohjatusti muistioita ja päätösluonnoksia sekä osallistua pöytäkirjanpitäjänä pääkäsitteilyihin.

Harjoittelija ei saisi yleisluontoista itsenäistä valmistelu- ja esittelyoikeutta, vaan hän voisi tutor -tuomarin ohjauksessa valmistella ja esitellä asioita, joihin hovioikeudenlaamanni antaisi määräyksen. Harjoittelija esittelisi asiat kolmijäseniselle kokoonpanolle. Harjoittelija olisi kuitenkin aina henkilökohtaisessa esittelijänvastuussa niistä kokoonpanon tekemistä ratkaisuista, jotka hän on esitellyt.

Työryhmä on jo aiemmin ehdottanut notaarien toimivallan laajentamista käräjäoikeuksissa sekä harjoittelijan virkanimikkeen muuttamista käräjänotaariksi. Lisäksi työryhmä on jo aiemmin esittänyt muutoksia ja selvennyksiä käräjäoikeuden laamannin oikeuteen määrätä määräaikaisesta viranhoitajasta.

2. Hovioikeuden kannanotto

Hovioikeus viittaa tuomioistuinharjoittelun kehittämisen osalta 28.8.2009 antamaansa lausuntoon (työryhmämietintö OM 2009:5).

Käräjänotaarin toimivallan aikaistamisen ja laajentamisen osalta hovioikeus viittaa tuomioistuinharjoittelijan toimivaltaa koskevaan, 18.8.2010 antamaansa lausuntoon (työryhmämietintö 58/2010).

Pääasiallisesti hovioikeus hyväksyy ehdotuksen ja kannattaa siinä esitettyjä muutoksia. Hovioikeus kiinnittää kuitenkin huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Resurssikysymykset

Hovioikeustyön luonteen vuoksi tuomioistuinharjoittelijan työpanosta ei tule pitää lisäresurssina samalla tavoin kuin käräjäoikeudessa. Harjoitteluohjelman läpivienti hovioikeudessa vaatii päivittäin lisäresursseja. Uudistusta ei ole mielekäästä panna täytäntöön ennen kuin uudistuksen vaatimat lisäresurssit on turvattu.

Kuten esityksen sivulla 21 todetaan, hovi- ja hallinto-oikeuksien osalta uudistusta ei ole mahdollista toteuttaa kustannusneutraalisti. Harjoittelun laajentamiseen tulee näin ollen ollen valtiontalouden tiukasta tilanteesta huolimatta osoittaa riittävät henkilöstöresurssit. Henkilöstöresurssien riittävyyden arvioinnissa on huomioitava myös ns. tutortuomareiden koulutus ja ajankäyttö. Muutoin on vaarana, että harjoittelun tavoite jää saavuttamatta sen laadun ja tehokkuuden jäädessä toivotun tason alle. Riittämättömät harjoittelulle osoitetut henkilöstöresurssit vaikuttaisivat heikentävästi myös hovi- ja hallinto-oikeuksien kuormitukseen, toimintakykyyn ja jopa tuloksellisuuteen.

Kustannusvaikutuksia arvioitaessa on lisäksi huomioitava, että hovioikeudessa puolet harjoittelusta suorittavalle tuomioistuinharjoittelijalle kuuluvat lomarahat ja mahdollinen loma tai ansaittu lomakorvaus jäisivät käytännössä hovioikeuden vastattavaksi, koska harjoittelu päättyy siellä.

Tuomioistuinharjoittelun järjestäminen ja sen tavoitteiden valvonta

Vaasan hovioikeus puoltaa edelleen esitystä yhtenäisestä hakumenettelystä. Nykyinen ehdotus on parannus edelliseen, koska yhtenäistä hakumenettelyä esitetään nyt järjestettäväksi kaksi kertaa vuodessa.

Hovioikeus katsoo, että harjoittelun laajentamisesta olisi kiistatonta hyötyä viraston rekryointitarpeille. Monipuolisempi auskultointi avaisi harjoittelijalle laajemmat mahdollisuudet hakeutua tuomioistuinlaitoksen eri työtehtäviin ja helpottaisi harjoittelijan uravalintaa. Harjoittelun laajentaminen antaisi myös harjoittelijalle mahdollisuuden hankkia kokemusta kahdesta erilaisesta prosessista. Harjoittelijalle tuomioistuimista syntyvän paremman yleiskuvan varjopuolena voisi kuitenkin olla harjoittelun jääminen nykyistä pintapuolisemmaksi. Tältä osin on kuitenkin huomioitava, että notaarin työtehtävät ja toimenkuva on jo nykyisellään muuttuneet. Uudistuksen jälkeen alkuvaiheen tyhjäkäynti lyhenisi, sillä kärjänotaarit saisivat oikeudet ratkaista tiettyjä asioita heti. Tästä huolimatta hovioikeus kannattaa työryhmän näkemystä siitä, että harjoitteluaikaa pidennettäisiin esimerkiksi puoleentoista vuoteen.

Tuomioistuinharjoittelua koskevan asetusluonnoksen 3 §:n 2 momentin mukaan niiden harjoittelijoiden, jotka suorittavat harjoittelun osittain hovi- tai hallinto-oikeudessa, valinnan tulee tapahtua yhteistoiminnassa asianomaisten tuomioistuinten kesken. Esityksen sivulla 53 todetaan, että harjoittelijoiden valintaan ja haastatteluihin osallistuisivat molempien tuomioistuinten edustajat. Hovioikeus katsoo, että tuomioistuinten välisen yhteistyön aloittaminen jo harjoittelun tässä vaiheessa edesauttaa harjoittelun onnistumista. Yhteistyö edesauttaa osaltaan myös hovioikeuslain 2 §:n 3 momentissa hovioikeuden tehtäväksi säädetyn valvonnan suorittamista tuomioistuinharjoittelun järjestämisen ja sen tavoitteiden osalta.

Lopuksi todettakoon, että Vaasassa sijaitsee Pohjanmaan kärjäoikeus, Vaasan hovioikeus ja Vaasan hallinto-oikeus. Näin ollen Vaasa täyttää edellä kuvatut harjoittelupaikkakunnalta vaaditut kriteerit. Pohjanmaan kärjäoikeus on manner-Suomen ainoa enemmistökieleltään ruotsinkielinen kärjäoikeus. Myös muut Vaasassa sijaitsevat tuomioistuimet käsittelevät juttuja ruotsin kielellä. Siten myös kielellisillä perusteilla Vaasa voisi olla yksi niistä paikkakunnista, joille harjoittelun laajentamista voisi harkita.

Vaasan hovioikeudessa on tehty tiettyjä järjestelyjä tilojen suhteen. Näin ollen hovioikeudella olisi nykyisellään fyysinen valmius ottaa tuomioistuinharjoittelijoita. Mikäli harjoittelun laajentamiseen varataan riittävät henkilöstöresurssit, Vaasan hovioikeus on valmis osallistumaan kärjänotaarien kouluttamiseen.

Olli Varila
presidentti

Lausunnon on valmistellut kansliapäällikkö Sirpa Virkkala. Lausunto on käsitelty hovioikeuden johtoryhmässä.